

PAWEŁ CEJROWSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

pawel.cejrowski@cejrowski.pl

ORCID: 0000-0003-2610-7052

RADOSŁAW MĘDRZYCKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

r.medrzycki@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9407-4881

REGULACJE PRAW OSÓB, KTÓRYCH DANE SĄ PRZETWARZANE – UWAGI NA TLE AUTONOMICZNEJ REGULACJI OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH W KOŚCIELE KATOLICKIM

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/SPLP.2019.003>

Streszczenie

Artykuł dotyczy ważnej społecznie kwestii związanej z regulacją ochrony danych osobowych. Unijna reforma ochrony danych osobowych z 2016 roku spowodowała konieczność dostosowania regulacji Kościoła katolickiego dotyczących ochrony danych osobowych do RODO. Celem artykułu była próba zbadania środków ochrony prawnej regulowanych przepisami RODO i Dekretu ogólnego o ochronie danych osobowych w kontekście autonomii regulacyjnej Kościoła katolickiego. W artykule wykorzystano metodę dogmatycznoprawną. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że autonomia regulacyjna Kościoła katolickiego przewidziana w Dekrecie ma charakter ekskluzywny, w pozostałym – niewyłączonym nią zakresie – obowiązują przepisy RODO. RODO nie narusza statusu przyznanego kościołom oraz związkom lub wspólnotom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich, nie może jednak przyznawać zakresu większej autonomii regulacyjnej, aniżeli wynikająca z obowiązującej, w tym przypadku polskiej regulacji konstytucyjnej.

Słowa kluczowe: *RODO; ochrona danych osobowych; Kościół katolicki; Dekret o ochronie danych osobowych*

Legal Norms Related to Processing of the Personal Data: Aspects of the Autonomous Regulations on Data Protection in the Catholic Church

Summary

The paper presents an important topic of personal data protection. The relevant EU normative acts of 2016 made the Catholic Church adjust her policy with the national law contained in the General Data Protection Regulation (GDPR). The aim of this article is to examine the legal protection measures imposed by the provisions of GDPR and the Personal Data Protection Act in the context of the regulatory autonomy of the Catholic Church. The analysis is based on the dogmatic and the legal method. As a result, it was found that the regulatory autonomy of the Catholic Church provided for in the Decree is of exclusive in character, in the remaining issues – not excluded by it – one ought to apply GDPR regulations. The GDPR does not violate the status granted to churches and religious associations or communities under the constitutional law of the Member States, but cannot grant more regulatory autonomy than that resulting from the current, in this case, Polish constitutional regulation.

Keywords: *GDPR; Protection of personal data; Catholic Church; Decree on the Protection of Personal Data*

I. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

Wejście w życie 24 maja 2016 roku ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych¹ (dalej również: RODO albo rozporządzenie) rozpoczęło okres dostosowawczy prawa krajowego w zakresie ochrony danych osobowych. W jego trakcie, obok „przyswajania” nowych zasad ochrony danych osobowych wynikających wprost z rozporządzenia, zmieniono również ustawę o ochronie danych osobowych², a także dokonano licznych nowelizacji, których celem było dostosowanie prawa polskiego do wymogów RODO³; zmiany te objęły także krajowy

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE. L. z 2016 r., Nr 119.

² Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, Dz. U. z 2018, poz. 1000, dalej: u.o.d.o.

³ Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie

organ nadzoru (GIODO), który 25 maja 2018 roku stał się Prezesem Urzędu Ochrony Danych Osobowych (art. 166 ust. 1 u.o.d.o.).

Należy zauważyć, iż tak szeroka modyfikacja ochrony danych osobowych odbywała się w formie rozporządzenia unijnego, które zapewnia – w związku z gwałtowną zmianą technologiczną i jej transgranicznością – lepiej niż dyrektywa unifikację przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej⁴. Potrzeba zmian była więc spowodowana licznymi globalnymi wyzwaniami i problemami, które pojawiły się na przestrzeni ostatnich lat w związku z ochroną danych osobowych (m.in. microtargeting, Big Data)⁵. Konsekwencją użycia tej formy prawa wtórnego było także objęcie zakresem zastosowania RODO władz publicznych w państwach członkowskich oraz obywateli tych państw wraz z różnorodnymi formami organizacyjnymi, w jakich biorą udział. Jak jednak w tym „krajobrazie zmian” wygląda ochrona danych osobowych w kościołach i związkach wyznaniowych? Prawodawca unijny jest obowiązany na mocy prawa pierwotnego do poszanowania statusu tych podmiotów⁶. Z drugiej strony trudno zaprzeczyć faktowi, iż podmioty te przetwarzają dane osobowe, zaś ujawnienie lub nielegalne przetwarzanie danych osobowych może stwarzać prawdopodobieństwo wysokiego ryzyka dla ochrony praw i wolności jednostki. Kwestia ochrony danych osobowych nie jest zatem wyłączona z jurysdykcji prawodawcy unijnego, choćby przetwarzanie wiązało się z działalnością kościoła lub związku wyznaniowego. Z drugiej strony na relacji między prawodawcą unijnym a tymi podmiotami waży wspomniana już zasada poszanowania statusu tych podmiotów w prawie krajowym. W motywie 165 RODO prawodawca unijny stanowi wprost, iż „(...) nie narusza statusu przyznanego kościołom oraz związkom

swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. U. z 2019, poz. 730.

⁴ P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018; A. Krasuski, *Ochrona danych osobowych na podstawie RODO*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 17–19; P. Wróbel, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) a prawo polskie – wybrane zagadnienia*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2017, nr 4, s. 39–40 i cytowana tam literatura.

⁵ Zob. *Publiczne bazy danych i Big data*, red. G. Szpor, C.H. Beck, Warszawa 2014; *Internet. Przetwarzanie danych osobowych. Processing of personal data*, red. K. Czaplicki, G. Szpor, C.H. Beck, Warszawa 2019; S. Hänold, *Profiling and Automated Decision-Making: Legal Implications and Shortcomings*, w: *Robotics, AI and the Future of Law. Perspectives in Law, Business and Innovation*, red. M. Corrales, M. Fenwick, N. Forgó, Springer 2018, s. 151, gdzie autor wskazuje, że „zwiększone wykorzystanie technik profilowania i zautomatyzowanego podejmowania decyzji stwarza poważne wyzwania dla społeczeństwa” i omawia je na tle RODO.

⁶ Artykuł 17 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, stanowi: „1. Unia szanuje status przyznany na mocy prawa krajowego kościołom i stowarzyszeniom lub wspólnotom religijnym w Państwach Członkowskich i nie narusza tego statusu. 2. Unia szanuje również status organizacji światopoglądowych i niewyznaniowych przyznany im na mocy prawa krajowego. 3. Uznając tożsamość i szczególnie wkład tych kościołów i organizacji, Unia prowadzi z nimi otwarty, przejrzysty i regularny dialog”.

lub wspólnotom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich i nie narusza tego statusu – jak uznano w art. 17 TFUE”. W poszanowaniu do statusu przyznanego przez prawo krajowe kościołom i związkom wyznaniowym pozostaje art. 91 RODO, zgodnie z którym: „1. Jeżeli w państwie członkowskim w momencie wejścia niniejszego rozporządzenia w życie kościoły i związki lub wspólnoty wyznaniowe stosują szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem, zasady takie mogą być nadal stosowane, pod warunkiem że zostaną dostosowane do niniejszego rozporządzenia; 2. Kościoły i związki wyznaniowe, które stosują szczegółowe zasady zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, podlegają nadzorowi niezależnego organu nadzorczego, który może być organem odrębnym, z zastrzeżeniem że spełnia warunki określone w rozdziale VI (...) rozporządzenia”. Kościoły i związki wyznaniowe nie zostały zatem obowiązane do bezpośredniego stosowania RODO, lecz mogą wciąż opierać się na swoich regulacjach, pod warunkiem, iż dostosowały je terminowo do warunków rozporządzenia unijnego.

W odpowiedzi na unijną reformę ochrony danych osobowych (konieczną z powodu rozwoju informatyki) Kościół katolicki uzupełnił swoją regulację danych osobowych o „*Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele Katolickim*” wydany przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 r., podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 *Kodeksu Prawa Kanonicznego*, w związku z art. 18 Statutu KEP, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej⁷ (dalej: Dekret). Na marginesie trzeba powiedzieć, że choćby powyższe przykłady regulacji wskazują, że Kościół katolicki ma prawo do swojej autonomicznej regulacji ochrony danych osobowych. Bardzo ważna w zakresie ochrony danych osobowych jest również działalność pierwszego Kościelnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych – ks. Piotra Krocza⁸.

Warto wskazać również, że autonomiczne regulacje w zakresie ochrony danych osobowych posiadają także: 1. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, 2. Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej, 3. Kościół Ewangelicko-Augsburski, 4. Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP, 5. Kościół Boży w Polsce z siedzibą w Krakowie, 6. Społeczność Chrześcijańska Miejsce Odnowienia z siedzibą w Lublinie, 7. Wspólnota Chrześcijańska „Wrocław dla Jezusa” z siedzibą we Wrocławiu, 8. Kościół Pentekostalny w Rzeczypospolitej z siedzibą w Żorach, 9. Zbór Ewangelicko-Baptystyczny z siedzibą w Katowicach,

⁷ <https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2018/06/DekretOgolnyKEPWSprawieOchronyOsobFizycznychWZwiazkuZPrzetwarzaniemDanychOsobowychWKoscieleKatolickim.pdf> (29.05.2019). Uczyniły tak również inne kościoły, zob. np. A. Hense, *Der Schutz personenbezogener Daten in der Kirche im deutschen Recht w: Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016, s. 111–125.

⁸ Patrz szerzej: <https://opoka.news/tagi/14512> (29.05.2019).

10. Misja Pokoleń z siedzibą w Krakowie, 11. Ewangeliczny Kościół Metodystyczny z siedzibą w Krakowie, 12. Powszechny Kościół Ludu Bożego z siedzibą w Jarocinie⁹.

Autonomiczne regulacje ochrony danych osobowych powstałe w procesie dostosowania przepisów kościołów i związków wyznaniowych stanowią ważny społecznie obszar referencyjny, ponieważ dotyczą praw osób w związku z uczestnictwem biernym lub czynnym w tych kościołach i związkach wyznaniowych. Dotykają *per ipsum* ochrony szczególnej kategorii danych (danych wrażliwych, sensytywnych) dotyczących przekonań religijnych lub światopoglądowych.

Przedmiotem badania w niniejszym artykule będą przepisy RODO i Dekretu ze szczególnym podkreśleniem środków ochrony prawnej przewidzianym w ich treści. Jednocześnie podjęta zostanie próba określenia perspektyw i granic autonomii Kościoła katolickiego w zakresie wewnętrznego uregulowania szczególnych zasad ochrony danych osobowych na podstawie art. 91 RODO, poza zakresem której obowiązuje bezpośrednio regulacja RODO.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA REGULACJI EUROPEJSKIEJ DOTYCZĄCEJ OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH

RODO składa się z 99 artykułów oraz równie ważnej preambuły, która wskazuje na motywy, jakimi kierował się prawodawca normując określone prawa i obowiązki w związku z przetwarzaniem danych osobowych¹⁰. Z punktu widzenia badań istotne jest wskazanie na podział wewnętrzny omawianego rozporządzenia. Po przepisach ogólnych i zasadach przetwarzania danych osobowych (rozdział I, II) unormowano prawa osoby, której dane dotyczą (rozdział III), wskazano obowiązki administratora i podmiotu przetwarzającego (rozdział IV). W rozdziale V uregulowano sprawy związane z przekazywaniem danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej. Rozdział VI poświęcono niezależnemu organowi nadzoru, rozdział VII współpracy i spójności, rozdział VIII środkom ochrony prawnej o odpowiedzialności, rozdział IX zawiera zaś przepisy dotyczące szczególnych sytuacji związanych z przetwarzaniem, po którym następują rozdziały poświęcone przepisom wykonawczym i delegowanym (rozdział X) oraz przepisy końcowe (XI). Systematyzując omawiany akt prawny prawodawca unijny wyróżnił zatem prawa osób, których dane dotyczą i poświęcił im po pierwsze odrębny rozdział; unormował go tuż po przepisach ogólnych. Prawom tym odpowiadają częściowo obowiązki administratora i przetwarzającego dane jak

⁹ B. Łukańko, *Kościelne modele ochrony danych osobowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

¹⁰ K. Morawska, *Rola oraz status prawny motywów preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – klucz do wykładni przepisów nowego prawa unijnego*, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Wybrane zagadnienia*, red. M. Kawecki, T. Osiej, C.H. Beck, Warszawa 2017.

i dalsze obowiązki związane z przekazywaniem danych do państwa trzeciego i organizacji międzynarodowej.

Przetwarzanie danych osobowych przez podmiot uprawniony nie powoduje, iż osoba, której dane są przetwarzane, traci prawa do tych danych ani praw związanych z tym, iż inny podmiot przetwarza ich dane osobowe. Stąd ustawodawca unijny gwarantuje osobom, których dane są przetwarzane prawa do: przejrzystego informowania i przejrzystej komunikacji, dostępu do danych osobowych, sprostowania, usunięcia danych („prawo do bycia zapomnianym”), ograniczenia przetwarzania, przenoszenia danych, sprzeciwu, niepodlegania decyzji, która opiera się wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu w tym profilowaniu i wywołuje wobec tej osoby skutki prawne lub w podobny sposób istotnie na nie wpływa. Zakres praw gwarantowanych w RODO, w szczególności w odniesieniu do regulacji autonomicznych kościołów i związków wyznaniowych, zostanie omówiony w dalszej części artykułu.

III. ZAKRES OBOWIĄZYWANIA DEKRETU – GRANICE AUTONOMII

Kwestia granic obowiązywania Dekretu stanowi odzwierciedlenie szerszego problemu relacji między państwem a Kościołem; relacja ta jest określona zarówno przez normy kościelne (konstytucja *Gaudium et spes*), jak i państwowe (m.in. Konstytucja RP)¹¹. Z punktu widzenia kościelnego i państwowego relację tę określić można jako rozdział Kościoła katolickiego od państwa oraz państwa od Kościoła katolickiego (i innych kościołów i związków wyznaniowych – według ujęcia konstytucyjnego). Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego (art. 25 ust. 3 Konstytucji RP). Poniższe uwagi odnosić będziemy do relacji państwa i Kościoła katolickiego, pomijając relację państwa do innych kościołów czy związków wyznaniowych. Przyjęta w artykule interpretacja treściowa tak unormowanej relacji zasadza się na zrozumieniu zwrotu, „na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie”, jako gwarantującym samodzielność Kościoła katolickiego w zakresie m.in. normowania spraw doktrynalnych i organi-

¹¹ M. Olszowska, *Art. 25. Zasada równouprawnienia i autonomii kościołów i związków wyznaniowych w: Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, C.H. Beck, Warszawa 2016 (Legalis/el.). Porównaj uwagi w: L. Garlicki, *Artykuł 2,5 w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. 2, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, t. 2, LEX/el.

zacyjnych wewnętrznych oraz niewkraczanie państwa w kwestie natury religijnej¹². Należy pamiętać, że relacja ta, przy wszystkich odmiennościach materialnych, występuje również *vice versa*. Jednocześnie trzeba podkreślić, iż każdy podmiot tej relacji ma swój własny zakres spraw. Ten zakres spraw jest inny dla państwa, i inny dla Kościoła katolickiego, chociaż są sprawy, które znajdują się na polu wspólnego zainteresowania. Cechą charakterystyczną tych płaszczyzn jest to, iż są one wyłącznie nominalnie przynależne podmiotom relacji, natomiast trudno mówić o materialnej pełnej niezależności. Jako przykład wskazać można sprawy związane z religią, które nominalnie leżą w płaszczyźnie spraw Kościoła katolickiego i jako takie znajdują się poza kompetencjami państwa. Gdyby jednak Kościół katolicki ustanowił prawo wyraźnie sprzeczne z prawem krajowym – choćby w sferze związanej z religią – państwo miałoby prawo wkroczyć w tę sferę. Naszym zdaniem Konstytucja RP gwarantuje również, iż państwo ma swoje wyłączne kompetencyjne obszary (płaszczyzny), jednak Kościół katolicki ma prawo wkraczania w te obszary autonomii państwa, jeżeli prawo państwowe narusza wyraźnie porządek religijny i moralny, którego depozytariuszem i obrońcą jest Kościół katolicki. Oczywiście oddziaływanie obu „instytucji” będzie miało inny charakter co do treści, form czy środków władczego oddziaływania.

Warto podkreślić, iż w porządku hierarchicznym (choć nie chronologicznym) innym aktem prawnym określającym omawianą relację jest Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r.¹³ normujący w art. 1, że: „Rzeczpospolita Polska i Stolica Apostolska potwierdzają, że Państwo i Kościół Katolicki są – każde w swej dziedzinie – niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego”. Z kolei w zakresie określenia płaszczyzny przynależnej Kościołowi katolickiemu pomocny może być między innymi art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania stanowiący, że: „Rzeczpospolita Polska jest państwem świeckim, neutralnym w sprawach religii i przekonań”. Konkludując te podstawowe uwagi należy stwierdzić, że zarówno Kościół katolicki jak i państwo mają swoje własne płaszczyzny autonomii regulacyjnej. O ile Kościół jest depozytariuszem i realizatorem praw religijnych, o tyle państwo jest depozytariuszem i realizatorem praw konstytucyjnych i ustawowych.

¹² Tamże, zob. też: P. Mazurkiewicz, *Ochrona danych osobowych w Kościołach i związkach wyznaniowych w świetle Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*, w: *Ochrona danych osobowych w Kościołach*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016, s. 26–30.

¹³ Dz. U. z 1998 r., Nr 51, poz. 318.

Ochrona danych osobowych jest prawem konstytucyjnym i jako taka przynależy do porządku państwowego – do prawa pozostającego w płaszczyźnie zainteresowania państwa. Konstytucyjne prawo do ochrony danych osobowych współkształtowane jest przez art. 47¹⁴ i art. 51 Konstytucji RP¹⁵. Konstytucyjnym i unijnym dopełnieniem regulacji jest ustawa z dnia 10 maja 2018 roku o ochronie danych osobowych¹⁶. Powyższe nie oznacza, że Kościół katolicki nie ma prawa kształtować ochrony danych osobowych swoich członków. Wręcz przeciwnie, może to robić, pamiętając jednak, że ochrona danych osobowych jest płaszczyzną państwową, więc prawo kościelne powinno być zgodne z prawem świeckim. Kościół katolicki w chwili wejścia w życie RODO posiadał zresztą swoje własne zasady ochrony danych osobowych. Zostały one powołane wyraźnie w preambule do Dekretu. Faktu tego nie zmienia kwestionowany w doktrynie status Instrukcji dotyczącej ochrony danych osobowych w działalności Kościoła katolickiego w Polsce z dnia 23 września 2009 r.¹⁷

Nieco innym problemem jest stosowanie Dekretu zgodnego z prawem świeckim. W art. 4 Dekretu uregulowano, że akt ten stosuje się do publicznych kościelnych osób prawnych. Z kolei zgodnie z art. 3 Dekretu ma on zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych, stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych. Biorąc powyższe pod uwagę, zakres obowiązywania Dekretu nie może być określany wyłącznie przez tę regulację, to jest bez uwzględnienia szerszego konstytucyjnego kontekstu autonomii i niezależności państwa i Kościoła katolickiego. Innymi słowy, nie zawsze publiczna kościelna osoba prawna, przetwarzając dane osobowe w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany albo przetwarzając w sposób inny niż zautomatyzowany,

¹⁴ „Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”.

¹⁵ „1. Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. 2. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. 3. Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa. 4. Każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. 5. Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa”.

¹⁶ Dz. U. z 2018 r., poz. 1000.

¹⁷ A. Mezglewski, *Perspektywa i zakres implementacji nowych przepisów Unii Europejskiej dotyczących przetwarzania danych osobowych przez związki wyznaniowe*, w: *Ochrona danych osobowych w Kościołach*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016, s. 44. Porównaj różne stanowiska, np. P. Fajgielski, *Komentarz do art. 91 RODO*, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018; N. Zawadzka, *Komentarz do art. 91 RODO w: RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.

jeżeli stanowią część zbioru danych lub mają stanowić część zbioru danych, będzie mogła zastosować Dekret. Dekret nie znajdzie zastosowania, jeżeli działalność Kościoła katolickiego wkroczy choć trochę na płaszczyznę przynależną państwu. Upraszczając, widać tu analogię: sprawy obrządku są wewnętrzną sprawą Kościoła, jednak jeżeli powodowałyby one wkroczenie w sferę prawa państwowego, należałoby stosować prawo świeckie. Biorąc pod uwagę, że określone płaszczyzny działalności państwa i kościoła nakładają się, to tam, gdzie działalność ta jest wewnętrzna, Dekret może być w pełni stosowany. Eksternalizacja działalności kościelnej, choćby mieściła się we wspólnym obszarze zainteresowania państwa i Kościoła katolickiego (np. w postaci pobierania funduszy państwowych czy samorządowych, czy też wykonywania zadań zleconych), oznaczać powinna stosowanie regulacji unijnej i krajowej.

Prawidłowe określenie zakresu obowiązywania Dekretu ma doniosłe znaczenie prawne, bowiem znajdzie to swoje konsekwencje m.in. w ewentualnym rozstrzygnięciu sporów kompetencyjnych, zbiegu roszczeń, czy też zbiegu skarg. Istotnym zatem z punktu widzenia podmiotów zobowiązanych do realizowania obowiązków wynikających z wprowadzonych regulacji jest umiejętność trafnego zaklasyfikowania konkretnego przypadku przetwarzania danych osobowych jako podpadającego pod regulację ogólną lub autonomiczną.

Autonomia regulacyjna w zakresie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ochrony danych Kościoła katolickiego w Polsce, potwierdzona w art. 91 RODO, jest ograniczona zatem następującymi kryteriami:

1. kryterium generalnym określającym zakres autonomii Kościoła katolickiego w stosunkach z państwem (autonomia określona postanowieniami art. 25 ust. 3 Konstytucji RP¹⁸ „w swoim zakresie”; art. 1 Konkordatu¹⁹ – „w swojej dziedzinie”; art. 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego²⁰ „w swych sprawach”);

2. kryterium przedmiotowym – autonomia dotyczy tylko zasad w rozumieniu proceduralnym i ustrojowym (zasady postępowania, w tym organy i środki prawne) i tylko w zakresie przetwarzania danych, o ile regulacja ta ma charakter kompleksowy (całościowy) i jest zgodna z RODO;

3. kryterium podmiotowe – autonomia dotyczy tylko „publicznych kościelnych osób prawnych” (art. 4 Dekretu w zw. z kan. 115 § 1 *Kodeksu Prawa Kanonicznego*).

Na wątpliwości dotyczące zakresu podmiotowego Dekretu zwrócił w literaturze przedmiotu uwagę P. Skonieczny²¹, wskazując na poważne problemy interpretacyjne

¹⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

¹⁹ Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską z dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318).

²⁰ Ustawa o stosunku państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 1989 r. (Dz. U. Nr 29, poz. 154).

²¹ P. Skonieczny, *Zakres podmiotowy Dekretu ogólnego KEP z 13 marca 2018 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim. Prawnoporównawczy punkt widzenia* „Annales Canonici” 14 (2018) I, s. 69–86.

jego przepisów. Autor wyraził pogląd, iż zakres podmiotowy Dekretu, określony przepisem art. 4, jest zawężony do sytuacji, gdy przetwarzania danych osobowych dokonuje kościelna publiczna osoba prawna, a nie osoba prawna według prawa polskiego, którą założyła ta właśnie osoba prawna kościelna. Niezwykle istotnym zatem zagadnieniem jest ustalenie czy przepisy Dekretu tworzą autonomiczny system ochrony danych osobowych stosowany przez Kościół katolicki, czy też uznawać należy, że w przypadku braku regulacji w Dekrecie poszczególnych praw czy też środków ochrony prawnej znajdują zastosowanie przepisy RODO.

IV. ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ GWARANTOWANE W RODO I W DEKRECIE

Zarówno przepisy RODO, jak i Dekretu, oprócz zapewnienia poszczególnych praw przysługujących osobom, których dane dotyczą, przewidują także środki ochrony prawnej gwarantujące przetwarzanie danych osobowych, zgodnie z postanowieniami tychże regulacji. Akty te regulują środki ochrony o charakterze administracyjnym oraz cywilnoprawnym, a nadto dopuszczają stosowanie dodatkowych sankcji o charakterze karnym. Mechanizmy te mają charakter komplementarny.

W przepisach RODO uregulowano: 1) prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego (art. 77); 2) prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko organowi nadzorczemu (art. 78); 3) prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu (art. 79); 4) prawo do odszkodowania i odpowiedzialność (art. 82); 5) sankcje (art. 84). W przepisach Dekretu znalazły natomiast swoje uregulowanie: 1) skarga do Kościelnego Inspektora Ochrony Danych (art. 41); 2) skarga do właściwej dykasterii Stolicy Apostolskiej (art. 41); 3) zobowiązanie do naprawienia szkody (art. 42 ust. 1 Dekretu); 4) sankcje karne (art. 42 ust. 2–4).

1. Prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego

Podstawowym środkiem ochrony prawnej o charakterze administracyjnym przewidzianym w RODO jest skarga do organu nadzorczego, która znajduje swoje uregulowanie w art. 77 RODO²². Organem nadzorczym jest Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (dalej: PUODO), stosownie do treści przepisu art. 34 ust. 2

²² Art. 77 RODO: „ust. 1 Bez uszczerbku dla innych administracyjnych lub środków ochrony prawnej przed sądem każda osoba, której dane dotyczą, ma prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, w szczególności w państwie członkowskim swojego zwykłego pobytu, swojego miejsca pracy lub miejsca popełnienia domniemanego naruszenia, jeżeli sądzi, że przetwarzanie danych osobowych jej dotyczące narusza niniejsze rozporządzenie. Ust. 2 Organ nadzorczy, do którego wniesiono skargę, informuje skarżącego o postępach i efektach rozpatrywania skargi, w tym o możliwości skorzystania z sądowego środka ochrony prawnej na mocy art. 78”.

u.o.d.o. Legitymowaną do wniesienia skargi jest każda osoba, której dane dotyczą, jeżeli sądzi, że przetwarzanie danych osobowych jej dotyczących narusza RODO. Wskutek wniesienia skargi PUODO może wydać nakazy przewidziane w przepisie art. 58 ust. 2 RODO lub skorzystać z możliwości nałożenia szczególnie dotkliwych administracyjnych kar pieniężnych przewidzianych w przepisie art. 83 RODO. Zgodnie z uregulowaniem zawartym w przepisie art. 7 u.o.d.o. postępowania przez PUODO, o których mowa w rozdziałach 4–7 i 11 u.o.d.o. są postępowaniami administracyjnymi, do których w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks Postępowania Administracyjnego*. Postępowanie przed Prezesem Urzędu jest postępowaniem jednoinstancyjnym. W Dekrecie odpowiednikiem środka ochrony prawnej w postaci skargi do PUODO (przewidzianej w przepisie art. 77 RODO), jest środek w postaci skargi do Kościelnego Inspektora Ochrony Danych, przewidziany w art. 41 Dekretu. Skarga taka może zostać skierowana przez osobę, której dane dotyczą jeżeli uzna, że przetwarzanie danych nie jest zgodne z przepisami Dekretu.

2. Prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko organowi nadzorcemu

W przepisie art. 78 RODO przewidziano prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko organowi nadzorcemu²³. Środek ten przysługuje przeciwko prawnie wiążącej decyzji organu nadzorczego po zakończeniu postępowania prowadzonego wskutek skargi wniesionej na podstawie art. 77 RODO. Środek ten przysługuje także w trakcie postępowania przed PUODO – w sytuacji, gdy w terminie 3 miesiące organ ten nie rozpatrzył skargi wniesionej na podstawie art. 77 RODO lub nie poinformował osoby, której dane dotyczą, o postępach lub efektach rozpatrywania skargi wniesionej zgodnie z art. 77 RODO. W konsekwencji regulacji zawartej w art. 7 u.o.d.o. uznać należy, że realizację prawa do

²³ Art. 78 RODO: „Prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko organowi nadzorcemu

1. Bez uszczerbku dla innych administracyjnych lub pozasądowych środków ochrony prawnej każda osoba fizyczna lub prawna ma prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko prawnie wiążącej decyzji organu nadzorczego jej dotyczącej.
2. Bez uszczerbku dla innych administracyjnych lub pozasądowych środków ochrony prawnej każda osoba, której dane dotyczą, ma prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem, jeżeli organ nadzorczy właściwy zgodnie z art. 55 i 56 nie rozpatrzył skargi lub nie poinformował osoby, której dane dotyczą, w terminie trzech miesięcy o postępach lub efektach rozpatrywania skargi wniesionej zgodnie z art. 77.
3. Postępowanie przeciwko organowi nadzorcemu zostaje wszczęte przed sądem państwa członkowskiego, w którym organ nadzorczy ma siedzibę.
4. Jeżeli postępowanie zostało wszczęte przeciwko decyzji organu nadzorczego, którą poprzedziła opinia lub decyzja Europejskiej Rady Ochrony Danych w ramach mechanizmu spójności, organ nadzorczy przekazuje sądowi tę opinię lub decyzję”.

skutecznego środka ochrony prawnej przewidzianego w art. 78 RODO stanowi uznanie właściwości polskich sądów administracyjnych do kontroli form działalności PUODO. Zarówno decyzje, zgodnie z art. 7 ust. 1 u.o.d.o. w zw. z art. 16 § 2 k.p.a., jak i postanowienia, zgodnie z art. 7 ust. 4 u.o.d.o., wydawane przez PUODO mogą być zaskarżane do sądu administracyjnego. Także do sądu administracyjnego może być wnoszona skarga na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania, zgodnie z art. 3 § 2 pkt 8 ustawy – *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*²⁴ po uprzednim wniesieniu ponaglenia do tego organu, zgodnie z art. 37 k.p.a. Konsekwentnie uznać należy, że realizację prawa do skutecznego środka ochrony prawnej przewidzianego w art. 78 RODO stanowi możliwość wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, stosownie do treści przepisu art. 173 p.p.s.a. Przechodząc z kolei do przepisów Dekretu zauważyć należy, iż ten w art. 41 druga część zdania stanowi, iż osoba, której dane dotyczą, jeśli uzna przetwarzanie danych za niezgodne z przepisami Dekretu, może złożyć skargę do Kościelnego Inspektora Ochrony Danych (o czym już była mowa wyżej), a następnie do właściwej dykasterii Stolicy Apostolskiej, zgodnie z przepisami *Kodeksu Prawa Kanonicznego*. Regulacja ta, pomimo swojej lakoniczności, wydaje się być jednak wystarczająca, ażeby uznać, że wypełnia wymogi dostosowania do RODO i gwarantuje prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko organowi nadzorczemu przewidziane w art. 78 RODO.

3. Prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu

Przewidziany w przepisie art. 79 RODO²⁵ środek sądowej ochrony prawnej, zaliczyć należy do środków o charakterze cywilnym²⁶. Środek ten przysługuje

²⁴ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi; tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1302 ze zm. dalej: p.p.s.a.

²⁵ Artykuł 79 RODO: „Prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu 1. Bez uszczerbku dla dostępnych administracyjnych lub pozasądowych środków ochrony prawnej, w tym prawa do wniesienia skargi do organu nadzorczego zgodnie z art. 77, każda osoba, której dane dotyczą, ma prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem, jeżeli uzna ona, że prawa przysługujące jej na mocy niniejszego rozporządzenia zostały naruszone w wyniku przetwarzania jego danych osobowych z naruszeniem niniejszego rozporządzenia. 2. Postępowanie przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu wszczyna się przed sądem państwa członkowskiego, w którym administrator lub podmiot przetwarzający posiadają jednostkę organizacyjną. Ewentualnie postępowanie takie może zostać wszczęte przed sądem państwa członkowskiego, w którym osoba, której dane dotyczą, ma miejsce zwykłego pobytu, chyba że administrator lub podmiot przetwarzający są organami publicznymi państwa członkowskiego wykonującymi swoje uprawnienia publiczne”.

²⁶ Jak wskazuje M. Górski „(...) przepis wprowadza zatem istotne *novum* normatywne, polegające na tym, że od momentu rozpoczęcia zastosowania rozporządzenia sądy cywilne w Polsce będą

niezależnie od prawa do wniesienia skargi na podstawie art. 77 RODO, czy też sądowej skargi na podstawie art. 78 RODO. Uprawnionym jest każda osoba, której dane dotyczą, jeżeli uzna ona, że prawa przysługujące jej na mocy RODO zostały naruszone w wyniku przetwarzania jej danych osobowych z naruszeniem przepisów RODO przez działania lub zaniechania administratora lub podmiotu przetwarzającego. Urzeczywistnieniu prawa określonego w art. 79 RODO służy regulacja zawarta w przepisach rozdziału 10 u.o.d.o., zawierająca między innymi odesłanie, określone w przepisie art. 92 do przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – *Kodeks Cywilny*. W oparciu o powyższą regulację na podstawie art. 79 RODO możliwe jest skonstruowanie następujących żądań (roszczeń niemajątkowych): 1) żądania zobowiązania do podjęcia odpowiednich działań zmierzających do zabezpieczenia naruszonych danych; 2) żądania zaniechania naruszeń przepisów RODO; 3) żądania nałożenia obowiązków dopełnienia czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia; 4) żądania złożenia oświadczenia o odpowiedniej treści i odpowiedniej formie. Dekret z kolei w art. 42 ust. 1 zawiera jedynie regulację nakazującą naprawienie szkody zarówno materialnej, jak i moralnej powstałej poprzez nieuprawnione pozyskanie, przechowywanie i wykorzystywanie danych osobowych, odsyłając w tym zakresie do kanonu 128 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* oraz kanonu 935 *Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*. Należy wyrazić pogląd, iż regulacja ta nie jest wystarczająca, ażeby uznać, że wyłącza ogólną zasadę wynikającą z art. 79 RODO. Innymi słowy, nie jest ona wystarczająca, ażeby uznać, że wyłącza możliwości dochodzenia ochrony prawnej na drodze sądowej przed sądem państwowym.

4. Prawo do odszkodowania od administratora lub podmiotu przetwarzającego

W art. 82 RODO²⁷ określone zostały zasady odpowiedzialności odszkodowawczej administratora i podmiotów przetwarzających. Uprawnienie do dochodzenia

rozpatrywać sprawy o ochronę danych osobowych w oderwaniu od konstrukcji prawa cywilnego dotyczących ochrony dóbr osobistych. Mamy zatem do czynienia z nowym rodzajem roszczenia – o ochronę danych osobowych, które nie jest dochodzone w obrębie ochrony dóbr osobistych”. M. Górski, *Art. 79. Prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu*, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, red. M. Sakowska-Baryła, C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 580–581.

²⁷ Artykuł 82 RODO: „Prawo do odszkodowania od administratora lub podmiotu przetwarzającego za poniesioną szkodę

1. Każda osoba, która poniosła szkodę majątkową lub niemajątkową w wyniku naruszenia niniejszego rozporządzenia, ma prawo uzyskać od administratora lub podmiotu przetwarzającego odszkodowanie za poniesioną szkodę.
2. Każdy administrator uczestniczący w przetwarzaniu odpowiada za szkody spowodowane przetwarzaniem naruszającym niniejsze rozporządzenie. Podmiot przetwarzający odpowiada za szkody spowodowane przetwarzaniem wyłącznie, gdy nie dopełnił obowiązków, które

odszkodowania za poniesioną szkodę przyznane zostało osobie, która poniosła szkodę majątkową lub szkodę niemajątkową w wyniku naruszenia RODO. Przyjmuje się, że regulacja art. 82 RODO stanowi samodzielny podstawę roszczeń odszkodowawczych²⁸. Podobnie jak to ma miejsce w przypadku art. 79 RODO, urzeczywistnieniu prawa określonego w art. 82 RODO służy regulacja zawarta w przepisach rozdziału 10 u.o.d.o. Przenosząc zatem powyższą regulację na grunt polskich przepisów stwierdzić należy, iż możliwe będzie dochodzenie odszkodowania za wyrządzoną szkodę majątkową w postaci rzeczywistej straty (*damnum emergens*) i utraconych korzyści (*lucrum cessans*), a w przypadku szkody niemajątkowej (krzywdy) dochodzenie zadośćuczynienia²⁹. W odniesieniu także do prawa do odszkodowania od administratora lub podmiotu przetwarzającego powtórzyć należy, że regulacja zawarta w art. 42 ust. 1 Dekretu nie jest wystarczająca, ażeby uznać, że wyłącza ogólną zasadę wynikającą z art. 82 RODO. Również w tym zakresie regulacja autonomiczna nie wyłącza możliwości dochodzenia ochrony prawnej na drodze sądowej przed sądem państwowym.

5. Inne sankcje

W art. 84 RODO³⁰ przewidziano możliwość wprowadzania w prawie krajowym przez państwa członkowskie innych, aniżeli w nim określonych sankcji za jego

niniejsze rozporządzenie nakłada bezpośrednio na podmioty przetwarzające, lub gdy działał poza zgodnymi z prawem instrukcjami administratora lub wbrew tym instrukcjom.

3. Administrator lub podmiot przetwarzający zostają zwolnieni z odpowiedzialności wynikającej z ust. 2, jeżeli udowodnią, że w żaden sposób nie ponoszą winy za zdarzenie, które doprowadziło do powstania szkody.
4. Jeżeli w tym samym przetwarzaniu uczestniczy więcej niż jeden administrator lub podmiot przetwarzający lub uczestniczy w nim zarówno administrator jak i podmiot przetwarzający i zgodnie z ust. 2 i 3 odpowiadają za szkodę spowodowaną przetwarzaniem, ponoszą oni odpowiedzialność solidarną za całą szkodę, tak by zapewnić osobie, której dane dotyczą, rzeczywiste uzyskanie odszkodowania.
5. Administrator lub podmiot przetwarzający, który zgodnie z ust. 4 zapłacił odszkodowanie za całą wyrządzoną szkodę, ma prawo żądania od pozostałych administratorów lub podmiotów przetwarzających, którzy uczestniczyli w tym samym przetwarzaniu, zwrotu części odszkodowania odpowiadającej części szkody, za którą ponoszą odpowiedzialność, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 2. 4.5.2016 L 119/81 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej PL
6. Postępowanie sądowe dotyczące odszkodowania jest wszczynane przed sądem właściwym na mocy prawa państwa członkowskiego, o którym mowa w art. 79 ust. 2”.

²⁸ Por. N. Zawadzka, w: *RODO. Ogólne Rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz; Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 1049.

²⁹ Por. *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, red. P. Litwiński, P. Barta, M. Kawecki, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 822–824.

³⁰ Art. 84 RODO: „Sankcje

1. Państwa członkowskie przyjmują przepisy określające inne sankcje za naruszenia niniejszego rozporządzenia, w szczególności za naruszenia niepodlegające administracyjnym karom

naruszenie. W motywie 149 RODO wskazano przykładowo na możliwość ustanowienia przepisów przewidujących sankcje karne za naruszenie niniejszego rozporządzenia, w tym za naruszenie krajowych przepisów przyjętych na jego mocy i w jego granicach. W wykonaniu powyższego polski ustawodawca przewidział w art. 107 i 108 u.o.d.o. przepisy karne, określające znamiona czynu zabronionego nielegalnego przetwarzania danych osobowych oraz udaremnienia prowadzenia kontroli przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych i niedostarczenia PUODO danych niezbędnych do określenia podstawy wymiaru administracyjnej kary pieniężnej. Konsekwencją powyższej regulacji są typowe środki ochrony prawnokarnej przysługujące osobom pokrzywdzonym tymi czynami zabronionymi. Dekret w przepisach art. 42 ust. 2–4 zawiera uregulowanie o charakterze karnym, określającym odpowiedzialność za naruszenie jego przepisów, odsyłając do własnych regulacji wewnętrznych określonych w przepisach *Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*³¹. Również w tym przypadku nie powinno budzić wątpliwości, że regulacja ta nie wyłącza regulacji ogólnej, w szczególności określonej w przepisie art. 107 u.o.d.o., wydanym w zakresie swobody określonej w art. 84 RODO.

V. ZAKOŃCZENIE I WNIOSKI

Celem artykułu była próba zbadania środków ochrony prawnej regulowanych przepisami RODO i Dekretu w kontekście autonomii regulacyjnej Kościoła katolickiego. W wyniku przeprowadzonej analizy uznać należy, że autonomia regulacyjna Kościoła katolickiego przewidziana w Dekrecie ma charakter ekskluzywny, w pozostałym – nie wyłączonym nią zakresie – obowiązują przepisy RODO. Widać to szczególnie w przypadkach prawa do skutecznego środka ochrony prawnej

pieniężnym na mocy art. 83, oraz podejmują wszelkie środki niezbędne do ich wykonania. Sankcje te muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające.

2. Do dnia 25 maja 2018 r. każde państwo członkowskie zawiadamia Komisję o swoich przepisach przyjętych zgodnie z ust. 1, a następnie niezwłocznie o każdej późniejszej ich zmianie”.

³¹ Artykuł 42 „ust. 2 Karze przewidzianej przez kan. 1389 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz kan. 1464 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich podlega ten, kto naruszając niniejsze przepisy: 1) nadużywa władzy kościelnej lub urzędu; 2) dokona lub zaniecha bezprawnie z powodu zawinionego zaniedbania aktu władzy kościelnej lub aktu urzędowego powodując szkodę dla innej osoby.

3. Karą przewidzianą w kan. 1390 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz kan. 1452 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich może zostać ukarany ten, kto nie zachowując niniejszych przepisów narusza czyjeś dobre imię.

4. Jeżeli przestępstwo polega na naruszeniu obowiązku służbowego kara podlega zaostrzeniu i może także polegać na odwołaniu lub na pozbawieniu urzędu zgodnie z kan. 193 § 1 i 3; 196 § 1; 1336 § 1, n. 2° i 1389 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz kan. 975 § 1 i 2; 978; 1464 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich”.

przed sądem przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu oraz prawa do odszkodowania od administratora lub podmiotu przetwarzającego. Twierdzenie takie znajduje, oprócz wyżej przedstawionego także swoje uzasadnienie w motywie 165 *Preambuły* do RODO³². RODO nie narusza statusu przyznanego kościołom oraz związkom lub wspólnotom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich, nie może jednak przyznawać zakresu większej autonomii regulacyjnej, aniżeli wynikająca z obowiązującej, w tym przypadku polskiej regulacji konstytucyjnej.

Bibliografia

Fajgielski P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.

Garlicki L., *Artykuł 25*, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. 2, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wolters Kluwer, Warszawa 2016 (LEX/el), t. 2.

Górski M., *Art. 79. Prawo do skutecznego środka ochrony prawnej przed sądem przeciwko administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu*, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, red. M. Sakowska-Baryła, C.H. Beck, Warszawa 2018.

Hänold S., *Profiling and Automated Decision-Making: Legal Implications and Shortcomings, w: Robotics. AI and the Future of Law. Perspectives in Law, Business and Innovation*, red. M. Corrales, M. Fenwick, N. Forgó, Springer 2018.

Hense A., *Der Schutz personenbezogener Daten in der Kirche imdeutschen Recht*, w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016.

Internet. Przetwarzanie danych osobowych. Processing of personal data, red. K. Czaplicki, G. Szpor, C.H. Beck, Warszawa 2019.

Krasuski A., *Ochrona danych osobowych na podstawie RODO*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.

Łukańko B., *Kościelne modele ochrony danych osobowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

Mazurkiewicz P., *Ochrona danych osobowych w Kościołach i związkach wyznaniowych w świetle Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich*

³² „(165) Niniejsze rozporządzenie nie narusza statusu przyznanego kościołom oraz związkom lub wspólnotom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich i nie narusza tego statusu – jak uznano w art. 17 TFUE (Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej)”.

danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016.

Mezglewski A., *Perspektywa i zakres implementacji nowych przepisów Unii Europejskiej dotyczących przetwarzania danych osobowych przez związki wyznaniowe*, w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. S. Dziekoński, P. Drobek, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2016.

Morawska K., *Rola oraz status prawny motywów preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – klucz do wykładni przepisów nowego prawa unijnego*, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Wybrane zagadnienia*, red. M. Kawecki, T. Osiej, C.H. Beck, Warszawa 2017.

Olszowska M., *Art. 25. Zasada równouprawnienia i autonomii kościołów i związków wyznaniowych* w: *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, C.H. Beck, Warszawa 2016 (Legalis/el.).

Publiczne bazy danych i Big data, red. G. Szpor, C.H. Beck, Warszawa 2014.

Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz, red. P. Litwiński, P. Barta, M. Kawecki, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018.

Skonieczny P., *Zakres podmiotowy Dekretu ogólnego KEP z 13 marca 2018 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim. Prawnoporównawczy punkt widzenia*, „Annales Canonici” 14 (2018) I.

Wróbel P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) a prawo polskie – wybrane zagadnienia*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2017, 4.

Zawadzka N., *Komentarz do art. 91 RODO w: RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.